

len als het type van een drinkebroër en doordraaier. Zijn portret volgens de gravure van J. Cornet, dat tamelijk wel het Uilenspiegel-type vertoont, was met dit hem toegeschreven karakter zeker meer in overeenstemming dan het zelfportret in het Rijksmuseum; eene afbeelding door de Amicis beschreven als dat van „een schoon langharig jonkman met een rustig en peinzend voorkomen, dat schijnt te zeggen: „Neen, vreemdeling, ik ben geen doorbrenger, geen drinkebroer, geen slecht huisvader geweest, ik ben belasterd, houd mijne nagedachtenis in eere!” Een ander zelfportret stelde hem voor als de bekende Luitspeler (te Londen); een derde werd door hem op een Delftsche tegel geschilderd, op een leeftijd tusschen 25 en 30 jaren. Ook dit stelde voor een geelaat vol uitdrukking, door golvend haar omlijst; voorts het hoofd gedekt met de fluweelen schildersbaret, den eenen arm geleund op de lijst eener schilderij. *)

Mogelijk werkte de schilder zelf, door zijne intieme voorstellingen, de overleveringen ten zijnen nadeele in de hand; terwijl het feit dat hij niet schroomde met zijne naaste bloedverwanten, en zichzelf daarbij een wanordelijk interieur te stoffeeren, allicht aanleiding kon geven tot het spreekwoordelijke „huishouden van Jan Steen.” Maar de verhalen van Houbraken en Weyerman werden reeds gewraakt door een anderen schildersbiograaf, J. Immerzeel; terwijl in later tijd T. v. Westreene en anderen zijne verdediging op zich namen. Het was ook bezwaarlijk aan te nemen dat een zoo productief kunstenaar, schepper van meer dan 200, volgens sommigen zelfs 500 schilderijen; dat een schilder wiens werken uitmunten

door zorgvuldigheid en uitvoerigheid, door pittige karakterteekening en onverdoofbaren humor, zijn meesten tijd in de kroeg of met vulgaire vermaken zou hebben doorgebracht. Voor die stukken behoefde hij een helder hoofd en een vaste hand; twee factoren, die met het karakter van een dronkaard kwalijk overeen te brengen waren. Zeker was zijn penseel realistisch; in die mate zelfs, dat van vele zijner stukken gezegd mocht worden: „La gloire de ces tableaux, c'est la honte de leur pays.” Doch tevens vertoonden die stukken eene zelden overtroffen *peinture de mœurs* van het tijdvak waarin hij leefde, eene oorspronkelijke vinding en ordonnantie, eene karakteristieke weerspiegeling van oudhollandsche snaakschheid en vroolijkheid.

Want vroolijk was hij, als mensch en als schilder, en 't laat zich aannemen dat in de schandaalkroniek, ten zijnen koste aangelegd, althans een kern van waarheid stak. „Men schelt geen koe blaer *), of zij heeft wat wits,” luidde het oude spreekwoord. Ook laat het zich denken dat de zucht tot *la dive bouteille*, welke hij met zoovele broeders van St. Lucasgemeente gemeen had, niet verminderde tijdens zijn verblijf te Haarlem, de stad van Frans Hals, dien de naam Nathals gevoegd zou hebben, van Brouwer en Ostade, die de traditie van het loszinnig schildersleven zoo naarstig hielpen onderhouden. Maar zoo zijn bijzonder leven wellicht berispelijk was, zijne bijzondere kunst was er niet minder onsterfelijk om; en de dichter overdreef niet toen hij het berijmd verhaal van een zijner Uilenspiegelstreken besloot met de regels:

De brouwer van Delft ging te niet en verdween,
De kunst wijst nog steeds op den roem van Jan Steen.

*) De Oude Tijd. 1874. p. 34.

*) Met een witte vlek voor den kop.

